

't Kriekende kriekske – J.J. Cremer

Of de boeren ook lachten, die in den hooibouw waren!

Of ze ook lachten! Want - al drie doag' answiet was 't 'en hits gewêst um te stikken.

Werm was 't, smoor werm; en op 't land, woar 't gemêjde gres, hier wier geherkt en gestreujd, en gunder wier geopperd of opgeloajen, zoagen de mansluu en derns d'r uut as oliekoppen; en ze dronken, ze dronken krek wat ze kriege kosten, moar veur 't grootste deil, en 't allerlieft: kouwe koffie of thee uut de tuut van 'en kêtelje.

De dorpsklok sloeg twaalf.

't Was aardig om te zien, hoe al wat werkte met een: 'Ziezoo!' 'Hê! Hê!' 'Eindelijk!' of: 'Doar heij' ze met d'r twoalven!' gavels of harken vallen liet, en ieder - snakkende naar rust - 'tzij onder 't lommer van een der knootwilgen, of in de schaduw van een pas geladen hooiwagen, zich een lang begeerd plekje uitzocht.

De potjes, pannetjes, maar 't meest de soldatenketeltjes, met middagkost gevuld, gingen uit de handen van hen die ze gebracht hadden, in die der schoftenden over; de aanval werd algemeen, en de landlieden, jong en oud, deden zich aan de eerdappels met êkbottes of de peulen met wortels heerlijk tegoed, vonden 't niks oarig toen ze met de vlakke hand den mond koste afvêgen, moar... ze dronken nog eerst is, en goengen toen liggen: de een ien't heuj, 'en ander gladweg op den buuk, 'en darde ien 'en dreuge greppel, en nog anderen bleven woar ze woaren, of goengen krek woar ze meinden dat ze't best 'en uurke stil koste sloopen.

Onder de terugtrekkenden, die 't maal in 't land hadden gebracht, bevond zich Hanneke. Hanneke was de eenige dochter van Arie Ploegers, die voor een jaar of vier van Z. naar D. was komen wonen, en hier de kleine Rijnhoeve gepacht had, die 't Lêge Veerhuus genoemd werd. We spraken 't eerst van Hanneke en daarom zullen wij haar het eerst beschouwen; alleen wijzen we u vluchtig den vader - hoe ie gunder zien eigen weike heujt, wijl ie oan Hanneke huus en veer had toevertrouwd.

[p. 2]

Wat ziet ze er kostelijk uit, de frissche deerne. Ze is maar luchtig gekleed. - Natuurlik! met die wermte.

Het mutsje, dat anders de D.-sche boerinetjes weinig flatteert - nogal stijf in de plooiën - hangt los, en de banden zitten achter de ooren. - Natuurlik! met die wermte.

Het vuurroode doekje zit losjes op den bonten borstrok gespeld, en ze loopt met bloote armen daar ze het jakje thuis liet. - Natuurlik! met die wermte.

Minder natuurlik noemen wij het dat Hanneke van haar voetjes, die klein en blanker dan haar hals of handen zijn, zoo ongeschoeid diensten vergt, en gelooven, nu en dan aan haar gelaat te bespeuren, dat ook zij 't niet zóo verkieslik vindt als ze wel gemeend heeft. Ze deed het omdat zoo velen het deden. - Natuurlik! met die wermte.

Toen het meisje over de weerden naar 't veerhuus terugging, toen liep ze niet alleen. Niet zoodra had Miechel haar in 't oog gekregen, of hij was, moeheid en warmte vergetende, haar terzijde gesneld: 'Nee Hanneke, 't is te gek um van te sprêken,' zei Miechel, nadat de jongelieden eenige oogenblikken koutende naast elkander waren voortgegaan, en de jongen, Hanneke bij den poezelen arm vattende, haar zacht tot stilstaan had genoodzaakt: 'Ge loopt as 'en peerd dat kreupel is; 'k wed da'j bloar' oan de vuut' hebt.... Kiek is Hanneke.... 'k weet wel dat ze vuls te groot zin, moar kiek is.... met wat gres d'r ien hê? zou ie 't dan prebieren willen....?'

'Wat....? oe schoen' Miechel?' vroeg Hanneke.

'Och! as't oe blijft Hanneke,' grinnikte Miechel, en terstond liet hij zich op den grond vallen, maakte handig de riempjes los, wipte zijn vetleeren schoenen uit, maaide met de hand een weinig gras, werkte het erin, en - Hanneke vriendelijk toeknikkende schoof hij ze haar toe met de woorden: 'A'jt nou niet doen wilt, dan zie'k al z'n lêven kwoad op oe.'

't Meisje lachte dat ze schudde en zei, dat ze bang veur verdrinken was; loater zei ze ook, dat Miechel veuls te goejig en meeliejend was, moar.... al z'n lêven kwoad! doar had ze geen zin ien, en

- ze stak haar voetjes in Miechel's schoenen, en liep ermee, zoo de jongen dacht, heel wat bêter! maar, zooals zij ondervond, zonder slot, veul ongemakkelijker as op de bloote vuut'. Al moest de goedhartige Miechel nu op zijn beurt blootsvoets loopen, bij het afstaan van zijne schoenen had hij veel gewonnen, want, Hanneke kon met die blokken niet voort of ze moest Miechel in den arm houden, en, hoe harder ze leunde hoe meer schik dat ie had, en hoe dukker dat ie riep: 'Nou geet 'et goed, hê? Leun moar!' - Verechtig! hie had heur wel droage willen. En ze liepen verder, Hanneke en Miechel; en ze gingen - toen ze bij 't rijshout aan den Rijnsoever waren gekomen - is êfkes

[p. 3]

zitten umdat de hits bij 't woater niet zoo scharp was. En 't meisje zei dat Miechel weerum most goan; en sloopen zooas ze allemoal dêjen; moar Miechel zei, dat ie oan geen sloap kos denken as ie Hanneke zoo noast zich had; en vroeg, of ze hum verechtig óok mocht liejen as hie malloterig op heur was? En Hanneke antwoordde niet - moar drêjde zich um, en dee asof z'en kriekske wou vangen dat ien't gres kriekte.

En ze zaten er nog een poos, en ze zeiden veel dat we niet verklappen willen, en eindelijk - eindelijk brocht Miechel zien liefke tot oan 't veerhuus, en kreeg zien schoenen weerum, en kreeg 'en kummeke kerremelk veur den dorst, moar kreeg nòg wat; dat bêter as kerremelk smiek, 'en boel bêter, 'en heele boel bêter!!

Onder de leden der zwakkere helft, die op 't hooiland duchtige blijken van kracht gaven, was er een die nu, in 't schoft-uur, met den rug tegen een booi-opper zat. 't Was 'en meid als 'en boom, en heel wat grover dan Hanneke Ploegers. Zag Hanneke er in haar half toilet des te bekoorlijker uit, Mie Schuiling stond de hooi- of warmte-nonchalance allerongelukigst. Haar kleeding kon men gerust à la 'wat kan 't mien schêlen' noemen, en haar coiffure evenzoo gerust à la 'sloddervos' als haar grove zwarte handen à la 'smerpoet'.

Mie was zeker niet veel ouder dan Hanneke, die een kleine twintig was, maar Mie zou men licht een kruisje méer gegeven en Hanneke wis 'en lente of drie minder hebben toegedacht.

Hanneke had zacht-blauwe oogen, en ofschoon bruine oogen ook lang niet min zijn, zoo hadden de bruine oogen van Mie toch 'en zeker iets, dat de jongens 'bretaal' en de meisjes 'wreg' nuumden. Lange spitse neuzen zijn niet verkieslijk, 't boeren-spreekwoord zegt:

'Spitse neus en spitse kin

Woont altied de duuvel in'

en de neus van Mie was lang en spits genoeg; haar kin was rond, dat hielp nog.

Mie en Miechel woonden achter den dijk bij de waai-kolk juist naast elkaar. Had Miechel's moeder, die sedert twee jaren weduwe was, eigen huis en hof - al was 't ook geen grootheid - terwijl Mie's ouders maar arbeids-menschen waren, de kinders hadden daarom niet te minder met elkander gespeeld, geknibbeld en gevochten. Mie, een half jaar jonger dan Miechel, had dukkels met 'en toom oan, veur 't melkkerreke getrokken as Miechel d'r op zat; en dan weer Miechel, ielk verzet. Mie had dukkels, as de kersen of appels of peren riep woaren, stillekes ien de boomen van Miechel's ouwers geklouterd, en gezakt wat ze moar kos um 't met Miechel

[p. 4]

te deilen, went - Miechel mocht ze krek zoo goed as zich eiges. Toen ie wat ouwer was en rooken wou, al wier ie d'r misselik van, wat had ze toen niet dukkels tabak uut voader's deus gestolen, en die in dreuge rietjes gestopt en Miech te dampen gezet, totdat hum van al 't plezier 't zweit uut de lêjen brak, en ie zoo wit as 'en doek wier. Loater, op de karmis, harrejennig! veur de fiedel met hum; één glêske rood deur 'en piepestêlje met z'n beien; de schotse-drie, d'annevandeu, de sjassedewiet; kniepen, lachen, oarigheid meer as meer!

En nou...? Ze zat bij den opper; en al lang - al wel 'en joar lang - had ze gezien hoe gruts en hoe stief dat Miech was geworden. 't Rechte had ze zoo nooit begrepen; moar nou.... nou had ze 't gezien, kloar gezien, met heur eigen oog'.

'Miech kom ie bij me zitten?' had ze gevraagd; moar kortweg had ie 'nee' gezeid; geen stom woord meer. Op zied was ie afgeschoven en vortgegoan, 'en heel eind wiejer, tot over de greppel, veurbij de wilgen.

Kloar had ze toen gezien, hoe ie de stieve Hanneke Ploegers van 't Lêge Veerhuis had noageloopen, die krek oan heur voader 't êten gebrocht had en nou noar huus goeng, en - ze had zich den neus gekrabd. - Best had ze gezien hoe Ploegers met den neusdoek over 't heufd ien't gres lee, en Hanneke toen ien't gniép was opgemaarsjierd met hum, joa, met Miech noast zich, en - ze had um 't hart 'en roarigheid gehad, en iets ien de kêl, dat ze is slokken most. - Ze was opgestoan, en had ze noagekeken, en gezien hoe Miech Hanne's erm had genomen en geparlesjant had, veul niet genogt, en - ze had heur nêgels tussen de tand' gezet dat 'r heele stukken afgoengen. - Ze was op heur têjen goan stoan, went Miech was ien 't gres goan zitten; en kloar had ze gezien, hoe onneuzel 't schoap zien schoen' had oangetrokken; och heer! asof ze stads-peutjes had! - Ze had heur hals al wiejer en wiejer uitgerek, en gezien, hoe ze bij 't rieshout woaren goan zitten, vlak noast mekoar, en eindelijk wiejer op hadden geloopt tot achter de heg - tot achter de heg! En - ze had bij zich eiges 'verdrêjd!' gezeid, en de vuusten dichtgeknepen, en zich toen ien't heuj loate vallen, en had er geprakkezierd 'en heele boel dinger, tot de schoftied veurbij was.

Het vermoeiende dagwerk liep ten einde, en de laatste die zich van het hooiland naar huis begaf, was de baas van 't Lêge Veerhuus, Arie Ploegers.

't Was een kort man, niet te mager, maar met een geelbleek gelaat. 't Was er een, die altijd goed en best voor zijn gezin was

[p. 5]

geweest, en van deugd en werken hield, maar die, zooals ze wel meer zeggen, kort aangebonden of kort van stof was. Als ie liep, dan trekkebeende Ploegers zoo'n bietje over den rechterkant, en dat hij in den rechteram niet zóoveel kracht meer als vroeger had - hij wou 't wel niet weten, maar 't was zoo, en, wonder was 't niet, want, vóór hij naar D. kwam, pas een klein jaar geleden, had ie 'en soort van begoaves gehad, veur de dood weg!

Vóordat Ploegers het achterhuis zijner kleine, juist aan den Rijn gelegen woning betrad, wischte hij zich de zweetdruppels van het aangezicht, en prevelde binnensmonds eenige onverstaanbare woorden, die echter op zijn gelaat hun wrevelen aard teekenden.

De lage deeldeur binnengaande, wierp Ploegers gavel en hark in een ledige voerkrib; stond een oogenblik stil, en begaf zich vervolgens naar de keukenkamer in 't voorhuis waar de pot met aardappels te vuur hing en Hanneke bezig was om de sla te wasschen voor 't avondmaal.

'Of ge ook muu zult wêzen,' ving Hanneke aan: 't is veuls te lang, en dat met die wermte.'

Ploegers antwoordde niet, zei geen boe of ba, maar ging, met den rug naar zijn dochter gekeerd, voor 't venster zitten dat op den Rijn uitzag.

Hanneke zweeg een oogenblik, en vreezende dat de vader ontevreden was omdat zij het avondeten nog niet had opgedischt, repte zij zich al meer en meer, en sprak eindelijk:

't Het nog geen halfnegen gesloegen, moar in 'en ummezien za'k verdig zin.'

Nog geen weerwoord, slechts een onverstaanbaar gebrom met den naklank: 'Doar za'k op passen!'

'Is 'r wat kwoads voader....?' vroeg Hanneke, terwijl ze 't servet reeds over de tafel spreidde: 'Wacht ie rêgen op 't heuj, of hei'j wat anders....?'

Weer geen antwoord, maar luider gebrom met den naklank: 'Allemaal schande!'

Wat of ie hebben mocht!?

Intusschen, Hanneke ging haar gang, wel wetende dat veel gepraat allicht de kwade luim in hevigen toorn kon doen ontaarden die voor vader's gestel zoo hoogst nadeelig was.

Ploegers bleef echter zitten, en zonder het kind waar hij zoo zielsveel van hield, met woord of blik te verwaardigen, staarde hij op den voorbijstroomenden vloed, al had ook reeds driemaal de zachte

stem van het meisje bericht, dat alles nou klaar stond.

Op de aardappels lei z'en bord - ze mochten is koud worden - en toen.... toen ging ze schuchter op den wrevel toe en sprak heel zachtjes: 'Ze dampen zoo lekker; toe, kom nou eten.... of schêlt 'r wat oan....?'

[p. 6]

Maar Ploegers.... Lang genogt was ie stom gewêst; lang genogt had ie zich iengeteumd; lang genogt zien best gedoan um koel te blieden as 'en Louwadieseêr; lang genogt - en, terwijl hij zich eensklaps omwendde en met een vuurrood gezicht het meisje scherp in de oogen zag, riep hij, terwijl hij de vuisten krampachtig sloot: 'En IE kunt dat vroagen? IE veur den weerlich!'

Doodsbleek stond ze; zulk een uitval had haar nog nooit getroffen.

'Moar wat.... moar wat dan.....?' stotterde Hanneke.

'Wat? wat?' riep de man in hevige woede, terwijl hij de pet van zijn hoofd greep en die met geweld tegen den grond kwakte: 'Wat....? he'k geen verdriet en geen hartzeer genogt....? Kwien ik niet weg, en teer ik niet uut? Hei'j't niet geheurd da'k mien eigen eenige jong heb gevluukt en goan liet? Zeg, zeg, hei'j dan alles vergêten....?'

'Moar beste goeje voader, bedoar toch; denk dat 't oe kwoad is; toe, goat 'r zitten; drink is 'en slukske;' en 't bevende meisje schepte een teuge, maar beefde en trilde dat de helft uit het glas viel. 'Wat! drinken!!' riep Ploegers, terwijl hij het vertrek op- en neerstappend, telkens woedende blikken naar het verslagene Hanneke zond: 'VER-drinken, joa ien de Rien die doar heergeet; joa, dat dee'k liever dan schande te hebben! - Zeg, zeg,' vervolgde hij hevig, terwijl hij zich opnieuw voor het meisje plaatste: 'bin ie doarum zoo zuut en zoo smêjig en mooi! um de kat ien't donker te kniepen.... zeg....!'

Op hare beurt antwoordde Hanneke niet; ze kon niet spreken; de verwijten van den vader kwamen te onverwacht en klonken te pijnlijk.

Ze schreide. Ze hield den boezelaar met beide handen voor de oogen gedrukt, en, op een stoel neergezegen, hoorde zij den noodlottigen storm voortloeien. Ze hoorde den vader van Miechel Wolters en van 'gevoarlikken umgang' sprêken, met de vragen ten slotte: 'En wou ook gij Peter's weg op? Wou IE nog 't letste verbrêken!?'

Zij schreide voort - het verongelijkte kind; maar hij, de arme man, door een duiveltje gehitst, da'j - as't kriekende kriekske - wel overal heurt, moar nergens kunt vangen; hij, tot den uitersten toorn vervoerd, hij trilde en stampte.... het duizelde hem voor de oogen; 't werd hem zoo koud om het hart, en.... toen het meisje, een zonderling geluid vernemende, haar oogen op den gramme sloeg, toen gleed een: O God! haar van de lippen, want ze zag hem liggen, den vader, zooals ze hem nog eens had gezien, nadat hij Peter gevluukt had.

't Was erg warm geweest; den geheelen dag had Arie in 't brandend hooiland doorgebracht, hij, die, na 'tgeen hem vroeger

[p. 7]

was overkomen, zich zoo vreeselijk ontzien moest. - Of Hanneke had gedrongen dat ZIJ zou heujen en voader op 't veer passen, 't had niet geholpen. Ploegers had gezegd, dat 'et allemoal gekheid en hij van zessen klaar was. Toen hij vermoeid en erg verhit de laatste vork hooi op den opper wierp, had 'r achter de doornenhaag - 'en kriekske zien noam gekriekt en dien van zien dochter....Luuster: 'Ploegers! nou, loat ie met zien Hanne moar oppassen; ze kiekt mien te veul noar den Miech! en Miech, nou, die is ook....'

'Wat! Wie is doar?' had Arie geroepen, maar antwoord was er niet gekomen, en, ijlings tot aan 't uiteinde der haag, waar het hek was, teruggelopen, had hij wel een geladen hooiwagen zien wegrijden met volk erbij, maar, om er heen te snellen, daartoe had hem voor 't oogenblik de kracht, en om duidelijk personen te onderscheiden, het daglicht ontbroken.

Erg verhit was ie gewêst, moar - toen die hits ook oan 't hart was gebrocht, toen kookte hum alles; en of ie al tegen zich eiges: koest, koest! zei; of: Oarie, hou 'em binnen! 't was wel 'en tiedlang gegoan, moar toen, tóen was't 'r uut gemotten, roazend d'r uut - tot zien eigen verdarf.

En Hanneke, beduusd en versloagen - wat had ze kunnen doen....? Met inspanning van al haar krachten was zij erin geslaagd, den ongelukkigen vader in de bedstee te beuren. Ze had hem met azijn en water gewasschen, en gedurig gevraagd: Of ie hoar nog zien kos, en of ie nog wiest woar ie was, en of ie allinnig zou kunne blieven totdat ze den dokter geroepen had?

Geen antwoord was er gekomen, en 't meisje, bevreesd om 't langer zoo aan te zien, was, in gestadig gebed tot den Almachtige, ter deure uit- en de weiden doorgesneld, schuins op den dijk aan, in de richting waar de waai was.

Bij de woai woonde Miechel - wel tien minuten wiejer de dokter. - Umdat voader zoo alleen was, zou ze Miech vroagen naar 't doktershuus te goan.

Maar die woorden: 'gevoarlikken umgang' kwamen haar weer eensklaps voor den geest. Ze aarzelde. Wat mocht 'r wêzen dat hum verdacht miek? Doch.... al denkende meende ze toch dat 'en dienst moar 'en dienst was; en ze liep sturm den diek op - d'r over - oan d' anderen kant weer d'r af, en stond veur Miech, die in de moaneschien op 't hek zat en 'en piepke rookte, nog eer dat ie zag dat 'et Hanneke was.

'Wel he'k z'n lêven!' riep Miechel verrast: 'da's erst 'en liefke!' Maar de jongen vervolgde niet, want hij hoorde het meisje, naar den adem hijgende, zeggen: 'Miechel kom mee, voader leit slecht, loop noar den dokter; ik mot weer noar huus toe.'

Meer zei Hanneke niet, maar trok den jongen zóo bij zijn buis, dat ie hoast van 't hek viel.

[p. 8]

'Moar zeg dan wat 'r gebeurd is?' sprak Miechel weder, terwijl hij, Hanneke volgende, haar in 't beklimmen van de steile dijktrap - 'en stut ien de leinden gaf.

'Heur Miechel!' antwoordde het meisje gejaagd en nog steeds naar den adem hijgende: 'gij hebt 'r schuld oan. Hoe? da' wee'k niet; moar, a'j't verrechtig goed meint, loop dan wa'j loopen kunt, eerdat ie starft!'

Vort was Hanneke, oan d'anderen kant den diek weer af; en Miechel - eerdat ie liep wat ie loopen kos, bleef hij staan; zag het meisje na en.... achter de wilgen verdwijnen. Toen, toen liep hij naar 't dorp om den last te volvoeren, doch herhaalde gedurig de vraag bij zich zelve: 'Heb ik 'r schuld oan....? hoe oft meugelijk is!'

't Was eenige dagen later. De ongelukkige Ploegers, die tengevolge van de overspanning en den daarop gevolgden toorn in den deerniswaardigsten toestand verkeerde, lag als wezenloos en verlamd op zijn leger. Hoewel de kunst op den lijder weinig vermocht, zoo had toch de dokter zijn hoop niet verzwegen, dat de tijd hem wel zóo ver zou brengen, dat hij, ofschoon gebrekkig, zijn leger zou kunnen verlaten.

Die hoop, zij gloeide ook in de borst van het minnende kind, dat sedert den droeven stond geen rustig uur had genoten. Wat was ze onvermoeid, het heldere knappe Hanneke; onvermoeid om den vader te helpen en te laven; onvermoeid om den gewonen huisarbeid te doen, terwijl nog sommige malen haar krachten voor de veerschuit werden verlangd, en het vee of het veld hare handreiking vorderden. Onvermoeid was ze, en ofschoon zij ook hulp voor den hooibouw had moeten inroepen, ze had dienzelfden morgen bij 't eerste uchtendkrieken - en dat zegt wat in 't begin van Juli - 't heuj mee ien den barg gestoken, stoande ien 'en ton, op de halvescheid van den barg, dat 't zoo'n oard had gehad.

En temidden van al die zorgen en drokten, mengde er zich niet zelden een traan met de zweetparels, die haar op 't aangezicht kwamen. Ze had hem zoo lief, den man die altijd voor haar een teedere vader geweest was, ze had hem zoo innig lief; en toch, die hevige toorn, waaruit zulk een wee was ontstaan, ze had hem niet verdiend, en vatte niet wat de oorzaak ervan wezen kon.

't Was waar, Miechel had haar gezegd dat ze hum ien't hart lee; Miechel had beweerd dat ze de knapste dern uit D. was; Miechel had haar 'en keer of wat ien den erm geknepen en 'en munje gestolen, moar - hoe Miechel gevoarlik kon wêzen, en hoe nou voader, alleen op de gis, zoo kwoad was geworden, zie, dat

[p. 9]

begreep ze niet. Ja, niet zelden liepen de tranen haar over de wangen, zoo om den treurigen toestand van haar armen vader, als om het onverdiende leed dat ze droeg, en, bad ze gedurig om behoud van den lijder, ze vroeg ook om kracht voor zich zelve, en licht in het duister, maar besloot evenzeer om Miechel te mijden, totdat ze van vader zou weten wàt 'r verkeerd was.

't Was eenige dagen later - Miechel kon er geen heugte van kriegen. Toen ie met den dokter 's-oavends was komme oanloopen, had Hanneke kortaf gezeid: 'Miech, ik dank oe, goa nou noar huus toe.' - 'Wat is 'r dan Hanneke?' had ie gevraagd. - 'Och niks,' had ze weer gezeid: 'dat kan'k oe niet zeggen.' - En, toen had ie heur nog vroagen en nog is pakken willen, moar klets! was de deur toegedoan en had ie tot loon afzakke kunnen.

Van sloopen was geen zier iengekomen. - 't Was 'em krek gewêst asof zien streujzak met nêtels en diestels gevuld, en 't oorkussen 'en gluujuende ploat was. Ielkreis had ie oan Hanneke gedocht en zich van 'en kwiespeldurigheid as de hoare geen begriep kunne moaken, en gezêgend had ie 't darde uur noa de nacht, dat ie d'r uut kos en weer noar 't heujland.

Moar zie, Ploegers was niet gekomen, en Hanneke ook niet, en 't proatje was verdig van mond tot mond gegaan, dat de veerboas, bezweit, te gauw koud woater had gedronken en heel slecht ien 'en overval lei.

As 'r is rêgen kwiem, had Miechel gedacht, en stil was hij naar 't veerhuis gelooopen en had 'r geklopt.

Of ie wat helpen zou...? mergen had ie den tied um 'en vracht mee te loajen.

Dank oe! Teunis van de meulen zou 't al doen.

Hoe of ze toch ien ens zoo roar was geworden?

Doar kosten zoo dinger bestoan.

Moar of ze dan alles vergêten was - wat ie gezeid had en wat ie gemeind had, dat ook Hanneke meinde.

Och nee! iens-geheel niet, moar dat ze 't niet zeggen kos, en nòg ens: dat ie nou gaan most, en hoar stil loaten tot voader weer bêter zou zin.

Zóo was ie afgezakt - veur de tweede moal.

Alweer had ie 's-nachts niet sloape kunnen; 't was nou gewêst asof zien streujzak met spelden en noalden bestoken was, en de dêkens van gluujuend iesder woaren. Opgestoan was ie buutenshuus ien't kuule gres goan liggen, en doar zoo zuutjes heer iengedummeld.

't Mocht 'en uur of vier zin gewêst, toen ie deur lachen was wakker geworden.

'Hê...!!?' had Miechel gezeid.

'He'k nou alêvel!' had 't lachend geklonken: 'as 'k niet bêter

[p. 10]

wiest, dan zou'k hoast denken da'j giesteroavond met 'en brom oan was thuis gekomen.' En - nadat Miechel zich de erms had gerekt en de oog' gewreven, had ie 'en lang vrouwmins noast zich gezien, 'en lillik vrouwmins, 'en heel lillik vrouwmins, met 'en neus as 'en goavel, en handen as pollêpels, en oogen as inktpotten.

't Volgende gesprek tusschen Miechel en Mie Schuiling was er gevolgd:

Miechel, kniepend met de oog': 'Wat wou gij hier?'

'Brandnêtels zuuken.'

'Brandnêtels! Um oe eiges te geiselen?'

Mie, met 'en brandnêtel hitsende: 'Nee, om ou veur 't boatje te kommen.'

'Loat me met vrêje!'

Mie, krek of ze kwoad wier: 'D'r was 'en tied da'j dat ook niet gezeid zou hebben: loat me met vrêje....!'

Miechel, met de handen veur 't gezicht asof 'em de zon te straf was: 'Best meugelik.'

'Toen ie me noaliep as 'en jonge keeshond, Mieke véur en Mieke noa; toen Mieke zoo duk de vingers ien't vuur kos stêken, umdat Miechel te bang veur de hits was.'

Miechel drêjt zich um: 'Nou, doar ha'j ook geen schoai bij.'

Mie geet op de horken zitten, met de pollêpels ien de schoot: 'Schoai Miech of geen schoai, da's krek allins, moar nou he'k'r schoai bij, da'j zoo stief as 'en stoak bint....' Vlelend: 'Ge mocht mien zoo gern, Miech....?'

'Da's niewoar, gij hadt 'et op mien.'

'Nou, loawwe moar zwiegen, ik wil 't oe niet wieten; moar heur's Miechel, a'j nou wat bêters wilt doen dan ien't gres ligge sloaben, help mien dan 'en henje vol brandnêtels zuuken.'

'Ziede stoapel, wat leuter ie toch?'

Mie, met 'en karmisgezicht: 'Weet ie 't dan niet van Ploegers uut 't veerhuus?'

Miechel, asof ie 'en kreupel peerd ien de vlakke run zag: 'Wat heb IËdoarmee van doen....?'

'Dat ie zoo slecht leit weet iedereen, en eergiesteroavond, da'k oan den diek stond te kieken, kwiem de dokter veurbij. Hoe geet 't met Ploegers? zei 'k. Straf genoeg, zaidie, en - toen we zoo oan 't sprêken kwammen, heurde'k dat ie as 't woare verlamd was en met nêtels most gezwiept worden.

Oan 't Lêge Veerhuus stoaan d'r moar weinig, en dokter zei toen dat 't 'en weldoad zou wêzen as'k 'r wat heer brocht. 't Is wat te zeggen.'

Miechel, half overeind, met de oogen ien't rond: 'Hier stoaan d'r veul.... Hei'j d'r al heer gebrocht?' 'Giesteravond.'

Miechel, as ie opsteet: 't Is wat te zeggen!'

[p. 11]

Mie kumt ook overeind: 'Wêl wat te zeggen! Zooveul verdriet van eigen kienders.'

'Eigen kienders....? Van Peter zien zeun he'k wel geheurd, moar had ie d'r meer nog?'

'Nou!!! en 'en fiene!'

'En jong of een dern?'

Mie - zonder dat ze't weet - schêl ziende: 'k Docht da'j 't peuzelje kon.'

't Peuzelje kon! Moar wie?... Sprêk, wie mein ie?'

'Heere m'n tied, al 'en joar is z' ien't darp en ken ie Ploegers' Hanneke niet?'

Miechel griept noar 'en nêtel en brendt zich de vingers, moar noar Mie kiekt ie niet: 'Hanneke, zóo, en nuum ie die 'en peuzelje....!?'

Mie kiekt vreeselik schêl: 't Mot nogal niet zuunig wêzen as 'en voader uut kwoadheid over 't slechte bestoaan van zien dern, zich eiges de begoaves op 't lief hoalt.'

Dit laatste had Miechel met een afgewend gelaat aangehoord; de tanden stonden hem in de lippen; maar eensklaps voor Mie post vattende, had ie geroepen: 'Hanneke 'en peuzelje! Hanneke 'en slecht bestoaan! Dàt zu'j mien woarmoaken!'

Mie had weinig weten te zeggen; alleen dat zij 't niet helpen kos dat 'r zóo en niet anders geproat wier, moar, 't was lang 't zeggen gewêst dat ze zich met allerlei jongens afgaf; en ook de dokter zou gezeid hebben dat Ploegers, véur 't overval, Hanneke had verweten dat ze op allerlei manieren de kat ien't donkere kneep.

De kat ien't donkere kneep!

Vuurrood was Miechel bij die woorden geworden, en bij kris en kras had ie geroasd, dat 't leugens woaren en dat ie, bij hier en gunder, wel is weten wou wie zukke dinger van lasterproatjes ien't lêven riep.

Mie was er natuurlijk zoo onschuldig oan as 'en kiend ien de luiers, en had 't óok niet geleufd as Miech 't veur onwoarheid hiew.

Moar Miech...? Miech was krek as 'en peerd geworden dat de kinketting te straf zit: rebels, vremd, achteruutsloan, en soms ook als 'en kat op 'en kornzolder: loerig, gluuperig en sluuperig.

Ja, was Miechel ten opzichte van zijn oude moeder en verdere huisgenooten rebels geworden, zoodat ze niet wisten wóar 't hum kneep, geheel tegen zijn aard was hij gluups en sluups geworden. 's-Oavends veural had ie't niet loate kunnen um den diek af, schuuns langs de heg heer, achter de wilgen um, noar 't veerhuus te loopen en is te kieken, of ie ook wat gewoar wier.... en, dan had em de kop gegluujd en 't hart gebonsd, en dan had ie wel ien't huus wille goan, um doar is te kieken en te sprêken....

[p. 12]

moar.... umgedrêjd was ie dan weer. - Had ze hum niet klets! de deur veur den neus dichtgesmeten, en loater gezeid, dat ie weg most blieven? Joa, en dan jeukten hum de vingers, en dan docht ie weer oan Mie, hoe roar ze gesproken had van: peuzelje, en dat ze de kat ien't donkere kneep; en dan kreeg ie troan' ien de oog', en dan docht ie, hoe ie geleufd had binnen 'en dag of wat noast mooi Hanneke op de karmis veur de fiedel te stoan; met heur langs de kroam' te wandelen, erm ien erm; moppen en ulevellekes, en - as 'r de kroam met de gouddeus d'r was - 'en ringske met 'en rood grenoatje d'r ien, te koopen; alles veur 't zuute bekske, moar.... vals was 'et vrouwvolk, vals as katten!!!

Tien dagen was 't geleden; van die en deze had Miechel vernomen dat Ploegers oan 't bêteren was; verlamd was ie, moar opzitten dee ie weer en sprêken ook. Langer uuthouen kon ie't niet, en weten zou ie wàt 'r woar was, van 't een en van 't ander.

De koekoek in moeder's keukenkamer had juist halfnegen geslagen, toen Miechel de woning verliet.

De waai ging hij langs - omdat ie Mie niet veurbij wou - en toen op den dijk aan, den gewonen weg.

Op z'n minst had hij twintigmaal bij zich zelf de woorden herhaald, waarmee hij Hanneke zou aanspreken. Zóo:

'Bi'j doar eiges Hanneke! dat duut me plezier, went zie, ik heb er 't miene nie van; proaten is proaten en laster is laster, moar weten wi'k 't, eer za'k niet rusten. Zie Hanneke, erst was alles zoo mooi as't wêzen kos, en toen hei'j 't kalf eiges ien de sloot gejoage. Woarum Hanneke? Is 'r 't een of 't ander op mien te reklemieren? Zie'k 'en kroeglooper of 'en merktjoager? Nee Hanneke, dat zie'k iens-geheel niet. 'k Zie altied kapoabel gewêst, veur m'n wark ook; en moeder leit al 'en joar lang te lamentieren da'k 'en vrouw mot nemen, moar 'en goeje. En nou Hanneke, docht ik in ou 'en goeje te veinden. Oe eugskes stoan zoo zacht, en oe erms zin wel fiender as van 'en mennigte derns, moar sterk zin ze toch, dat he'k op 't heujland gezien. Zie Hanneke, zoo stond 't, en met de karmis ha'k de verkeerung oan oe voader wille vroagen; en nou - nou zit 'r 'en diestel ien't heuj, die stêkt asterantoe en d'r uut mot. Zeg Hanneke, leit 't oan mien? Sprêk voor de vuust, of....' - moar dat zou ie heel zuutjes zeggen - 'of he'k mien ien 'en glad bekske bedrogen? Speul ie mooi weer met ielkeen die Hanneke knap vindt? Ronduut Hanneke, hei'j 'en andere jong? Hei'j met mien moar gegekscheerd? Of...' Joa - 't was zóo al lang genogt, hie kos toch niet toezoers deursprêken. En, wàt zou Hanneke zeggen?

Misschien:

[p. 13]

'Och Miechel, geen kwoad is 'r bij mien. 'k Was op dien oavend van 't overval zoo beduusd en verlêgen. Da'k ou de deur veur den neus dichtsmeet, 't was om da'k hoast had, en voader zich kwoad had gemoakt um da'k ienstee van noar huus te goan, noast ou ien't gres was goan zitten. 't Is alles weer over, moar, a'j wilt verkeerun, sprêk dan met voader, over 'en dag of wat, as ie wat meer op zien kracht is.'

Misschien:

'Miechel, we zin d'r achtergekommen da'j veul proats moar weinig doad hebt, en ielkeen die j'onder de oog' kriegt, wat veurproat en dan weer loopen loat; doar za'k niet van gediend wêzen. Goa moar noar Mie Schuiling.'

't Zou meugelik wêzen dat ze geheurd had, hoe ie - véur hoar - met Mie was gewêst.

Moar dóarum.... dat zou meer as arg, 't zou roazend kleingeestig zin.

Misschien zou ze zeggen:

'Miechel! mins! wat mein ie wel...? Denk ie um da'k 'en enje met ou vortliep en 'en oarigheid zei, da'k doarum oan trouw docht? Loop, 'k het wel wat bêters!'

Dat zou ijselik zin!

IJselik zou 't zin! al heel ijselik!! As't zóo was dan kos Mie heur met recht 'en peuzelje nuumen; en

Mie - wat zou ze d'r oan gehad hebben um van Hanneke leugens te sprêken? Mie was toch niet ens zeker gewêst, dat ie Hanneke kende, loat stoan dat ie sjenie in heur had. Ijselik zou 't zin, méer as ijselik!!! went hie vuulde dat ie d'amoer van 't heufd tot de vuut' ien de botten had; ooliek, o zoo ooliek!

En Miechel liep voort. 't Was hum krek asof ie ien't gemoed wier geknepen en gekrabd, miseroabel, en hoe dichter ie bij 't Lêge Veerhuus kwiem, hoe roarder 't hum vanbinnen wier, hoe mooier dat Hanneke veur zien oogen stond, moar ook, hoe wufter ze keek en hoe lichter ze woog.

En toch - hie zou 't weten; weten wàt er woar was.

Reeds eens - toen Ploegers van 't hooiland kwam - zijn wij de kleine achterdeur van 't Lêge Veerhuus binnengegaan; ook nu volgen wij Miechel, die eerst langs de voordeur heeft gedraaid, maar eindelijk tot het besluit kwam - um moar stillekes achter ien te goan; liefst wou ie toch Hanneke erst allinnig sprêken.

Een oogenblik blijft hij staan; 't bonst hem vanbinnen; maar de moed komt terug, en - de klink beurende, opent hij het lage deurtje, en treedt behoedzaam het huis in. 't Was hem om Han-

[p. 14]

neke te doen, en toen hij nu in het duistere achterhuis stond, tastte hij verlegen in 't ronde, niet wetende hoe hij haar, zonder rumoer, zou te woord komen.

Recht tegen hum over most de gangdeur wêzen, en oan de lienkerhand 't melkkêmerke, woar ie 'en kummeke kerremelk en nòg wat - harrejennig! gehad had. Zou ie hoar roepen...?

Maar, nauwelijks was het verhaalde den jongen door 't brein gegaan, of rechts, woar ook 'en kämerke was - misschien wel de cel van Hanneke - doar heurde ie met 'en fluusterende stem - die 'em 'en iesbad over 't lief smeed - de woorden:

‘Jong! jong! heur ie doar niks...?’

‘En andere stem, moar 'en mangeluud: ‘Och! 't zal 'en kat wêzen die 'en muus ien de kniep houdt.’

‘As't voader is was!’

‘Dan zou'k gleuven Hanneke, da'j mien wat op de mouw had gesmerd; ge bebt mien gezeid, dat ie allinnig nog niet stoan kan.’

‘Da's woar jong, da's woar; moar 'k heurde wat, en de angst becroop mien, went as ie ou hier vond, ik geleuf dat zien lêven d'r mee ien gevoar kwiem.’

‘Zien lêven!? Zou ie zoo kwoad zin as ie mien zag?’

‘Och loa'k 'r van zwiegen. A'j wiest hoe 't mien vreesslik oan 't hart geet!’

‘Oan 't hart!’ Miechel had 'en heufd as 'en rooje kool, en been' zoo stief as houten.

De mansstem: ‘Dan zu'j ook alles doen um mien gelukkig te moaken, hê Hanneke? went zóo is mien 't lêven te duuster.’

‘Nou doar ku'j op rêkenen. Geen dag geet 'r um, da'k niet met weemoed oan ou denk', en bid: mocht ie hier zin!’

Peuzelje! Peuzelje!!

De mansstem: ‘Ie bint toch altied dezelfde. Nou Hanneke, ie wilt 'em dan geven, hê?’

‘Zou'k dàt niet willen!’ klonk Hanneke's stem, en ook klonk er nog wat, wis wat gevraagd wier: 'en munje dat smekte.

PEUZELJE! PEUZELJE!!

Stief, stokstief stond Miechel. De kat ien't donkere! Met Jan en alleman! O:

PEUZELJE! PEUZELJE!!

En - nog eenige oogenblikken stond hij stokstief, maar toen, toen kwam het bloed sneller in werking, - de vingers begosten hum glujend te jeuken en wieren stark en straf noar de broekzak heergetrokken woar 't mes ien de schee zat.

Was dan de trouw en 't woord uut de wereld! Was dan dat dardeMisschien woarheid geworden:

Loop, 'k het wel wat bêters!...?

[p. 15]

En twee schreden doet hij in 't duistere voorwaarts, en de vingers hebben zich om 't mesheft gesloten. - Miech! Miech!! wat wi'j beginnen?

Nog éene schrede en 't mes is den zak uit. - Miech! Miech!! smiet dien duuvel noar buuten!

't Mes in de rechterhand geklemd, is hij genoodzaakt de linker op 't hart te drukken, went - 't sleet hum vanbinnen asoft 'en dorsvlêgel was.

Miech! Miech!! luuster links: die vlêgel sleet God!

De hand, die 't mesheft omklemmt, sluit er zich minder krampachtig omheen; 't was asof de stem van zien gesturven voader klonk, zooas ie veur 't letst sprak:

‘Jong, hou oe oan God vast! Lêf rein! dan zien w'ons weer ien den hemel.’

Den hemel! - Moar heur, nog éns bloast de duuvel: weer klinkt 'r 'en munje! weer heurt ie geproat, nog zuuter as sukker.

Miech! heur liever noar de vlêgel. Heur noar oe vader! Zie gunds oe moeder; zie, ze kiekt oe zoo smêkend oan. Miech! hou dat mes weg. Vort 'r mee! Nog ens Miechel! smiet dien duuvel uut 't lief! Vort...vort!

Vort! Goddank! 't was asof ie sterk oan 't wammes wier getrokken. Vort! joa vort liep ie; 't mes weer op zak; den dêl af; 't deurtje uut, en - toen ie buuten kwiem waar 't maanlicht helder glansde, toen blonk 'r ook wat in zien oogen, krek as dauwdröpkes 's-mergens op de blumpkes.

Gelukkig voor Miechel dat hij vertrokken was, want, zoo hij nog eenige oogenblikken getoefd had, wij vreezen dat zijn duuveltje hem de baas zou zijn geworden.

Hanneke had wel geaarzeld, doch er emdelijk in toegestemd om haar bezoeker, indien hij zich stil hield, 's-nachts te herbergen: ‘ze zou hum wel te sloape liggen’.

Deze woorden - indien hij ze gehoord had - ze zouden den boerenknaap wellicht tot een rampzalig uiterste hebben gevoerd, want immers, Miechel heeft niet begrepen, ja zelfs van verre niet vermoed, dat de bezoeker van Hanneke, haar beminde broeder Peter, de verstooten zoon van Arie Ploegers was.

Verstooten? Ziehier, zoo kort mogelijk, de oorzaak:

Op de pachthoeve waar Ploegers vóór zijn komst naar D. woonde, hield hij een arbeider, terwijl ook Peter hem behulpzaam was.

Huibert was 'en lillikke schroale vent, met 'en kokkerigen neus, en 'en kop met hoar as van 'en verreke. Hanneke was tegen alle minsen vrindelik, en doarum ook tegen Huibert, dien ze zelfs de hand boven 't heufd hiew, umdat ie zoo weinig veur zich had en deur anderen veur 't lepke wier gehouen. Nou meende Huibert,

[p. 16]

die van zich eiges docht dat ie 'en heele piet was, dat Hanneke 'en oog op 'em had.

Dàt ku'j begriepen! Moar - toen Hanneke 't ien de goat' had gekregen, en 'em gezeid had dat ie wiezer most zin en zich niks ien't heufd hangen, umdat z'em kos uutstoan moar ook geen spier meer, toen was Huibert zoo mal as 'en schoap geworden, en had gebleêrd veul niet genogt, en gelammentierd meer as meer. 't Had niet geholpen, moar Hanneke was 't zoo muu geworden, dat ze bruur Peter had oangezêet um Huibert, zonder viezevoazen, de waarheid te zeggen.

Dat had Peter gedoan; kort en goed had ie gezeid, dat Hanneke hum liever op de hakken as op de têtjen zag; dat ze krek zooveul van hum hieuw as van 'en slek ien de kool, of 'en hoar ien de mêlpap; dat ie hum roaide de gekheid te loaten, of dat zien paspoort anders zou worden geteikend, went, dat ie dan voader 't gesjenk is vertellen zou.

Huibert's neus was as 'en eerdappel geworden, en zien hoar was overeind goan stoan as van 'en stêkelverken. Weinig had ie gezeid, moar de nijd had ie oan Hanneke en veural oan Peter gekregen. 't Was roar gewêst, moar Peter had al meer en meer gezien dat voader, die van nature best en goed moar stroef en gellig van oard was, al stroeвер en grommiger wier. Hoe 'et kwiem dat begreep ie niet.

Goandeweg was 't nei-joar geworden, en Peter, die dukkels met Hanneke over voader's stroefheid

had gesproken, en ook dukkels gezeid had dat ie 't woarum' is zou vroagen, kwam, toen ie zien voader met: 'Alle zêgen in 't nei-joar', de hand had toegestoken, en koel: 'Van's gelieken', had weergekregen, dichterbij en vroeg zoo bedoard as ie kos, of voader wat op hum te reklemieren had, en woarum ie zoo stroef en onvrindelik was?

Toen - toen was't losgekomen! Van luiheid en allerlei dinger had Ploegers zien Peter beschuldigd. 'Da'j ien de kroeg loopt!' had Oarie gezeid: 'da'j ou met de derns van de mulder afgêft, die zoo licht zin as veeren; da'j niet pruuft 'en enkel dröpke as 't zoo uutkumt, doar 'k toch niet groot mee op heb, moar da'j de kloare met volle flessen ien huus hoalt, en ligt te jassen of pandoeren um grof geld da'j wel niet anders kunt kriegen as op slinkse wêgen!'

Dat had Ploegers gezeid, en Peter had gestoan asof'em de grond as pap onder de vuut' wier. 'Leugens! allemoal leugens!' had hij eindelijk geroepen. Moar Ploegers had bêter geweten dat 't geen leugens woaren. Hier, ien de loaj van 't kammenet, had ie 't smerrige spul koarten nog, dat ie ens ien Peter's wammes gevonden had; hier, hier had ie de fles met kloare nog, die ie veur 'en dag of tien bij Peter's cel onder 't

[p. 17]

heuj had gevonden. Toen had ie 'r niet van sprêke willen umdat ie bang veur 't koken van zien bloed was gewêst, moar nou, nou Peter d'r eiges van sprak, nou.... en Ploegers was buuten zich eiges van kwoadheid geroakt, en Peter had gebêfd, moar alles veur toeval en laster verkloard; en Ploegers was deur Peter's verstoktheid as roazend geworden, en had getierd en gescholden dat 't 'en ijselikeid was, en - vuul en woedend had ie zien jong 'en slag gegeven, dat ie gesoesd had. Wit, spierwit was Peter geworden; 'en slag! wel verdrêjd!! 'en slag! afgestampt!! en, oakelik was 't, moar vreemd was 't niet - Peter had voader's bloed ien't lief - Ploegers had den slag weerumgekregen.

Hanneke was komme toeschieten; en ze had alles en toch niksgezien: 'en rooje briesende voader; 'en witte trillende bruur; ze had geheurd de stem van den erste: 'Vervluukte jong! pak oe 't huus uut, a'j niet wil da'k 'en moord doe!' Ze had Peter 't heufd zien drêjen asof 't doarbinnen niet plus was; moar, vort was ie gesturmd, hoar veurbij. Greinende was ze toen toegeschoten, en had gezocht en gebêjen; moar fluite! - roazender en roazender was Ploegers geworden: 'Deur mien jong, deur mien eigen kiend gesloagen,' had ie geschrâuwd; en.... gesmeten en gekletst had ie alles wat 'em veur d' oandacht kwiem, totdat ie eindelijk nog roarder gebêfd en zoo vreemd met de oog' getrokken had, zoodat ie, in begoaves beruurd, op den vloer was neergesloagen.

Zoo was 't gekomen. - Ijselik nieuwar? En, toen Ploegers weer zoogoed als bêter was, toen had ie ien't huus niet blieve kunnen woarin zooveul gebeurd was, toen was ie noar D. getrokken en had Huibert loate goan. Met Hanneke ging ie vort, moar over Peter sprak ie nooit.

Ja, Peter had het gewaagd de vaderlijke woning opnieuw te betreden. Ter plaatse waar hij zich na dien noodlottigen nieuwjaarsdag had opgehouden, was hij door de tusschenkomst der zuster die hem zoo innig liefhad, op de hoogte van vader's gesteldheid gebleven. Bitter had de jongen, die door de lasterlijkste beschuldiging en een samenloop van noodlottige omstandigheden in opstand tegen zijn vader kwam, geweend. Peter had bitter geweend, en gedurig had hij het voornemen opgevat om met berouw en ootmoed tot den beleedigden vader weder te keeren; hem vergiffenis af te smeeken, en hem van de valscheid der vermoedens nogmaals de verzekering te geven. Helaas! die goede voornemens hadden schipbreuk geleden op het hem maar al te zeer bekende karakter van den vader, die, zonder de klaarste tegenbewijzen - ook bij het bitterst berouw - nimmer vergiffenis zou schenken. Bitter had hij geweend, want

[p. 18]

vader's toestand, waarvan Hanneke hem onderrichtte, had hem erg bedroefd; maar nu, zonder nog van zijn laatste overval kennis te hebben bekomen, had hij zich eensklaps naar D. gespoed, dewijl een treffend bewijs van zijn onschuld hem, als door God was geschonken.

De woorden: 'Nou Hanneke, ie wilt 'em dan geven?' welke Mielch - omdat er een zoen op gevolgd was - een 'peuzelje! peuzelje!!' ontlokten, hadden op een brief gedoeld, die Peter den vorigen dag

was ter hand gesteld, en luidde als volgt:

‘Vrient Peter! ik heef je niet Kunnen leien om Dat Ik van Haneke hieuw en Jij mijn in de Weg Sting. Ik heef een Pleuris gehad en Woerd dat De dokter is zijt dat Ik krab aan bin, nou heb de dommeneer gezijt en geSproken van de Rijnhiid van Geweten. Ikke bin nou bang as ik in Den heemel kom dat ikke weerom mot, want ik heef je vader opgehist om UE de deur uit te krijgen, voor vrijaf met Haneke en heef een spul kaarten In je Zak gestobt en ook ja neever in het hooi. Ik heef vroeging en ook benouwdhiid voor God de vader. Deze sgrijf Ik op bet, omdat Ik nog Sgrijven kan, maar Zwak bin ik En kan niet Langer sgrijven maar sgrijf toch om Mijn te vergeeven als dan de dommeneer zijt, God ook vergeeft; nou zal ik ijndigen als of er niks gebeurd is, en dawwe in den Heemel mekare de Hand geven, zoo as gezijt is, de groetenisse ook aan Haneke die Ik lief had.

UE. vrient Huibert Pols.’

Die regelen, die jammerlijk gestelde regelen, ze hadden Peter diep getroffen en met blijdschap vervuld. Naar Huibert was hij heengeseld; zijn vermagerde hand had hij gedrukt; den stervende vergiffenis geschonken, met de bede aan God, dat ze ook hem mocht worden verleend voor een grooter kwaad waartoe hem de laster gebracht had.

Drie dagen waren er na den avond verlopen toen wij Miechel het gesprek van Hanneke en Peter zagen beluisteren. Gedurende dien tijd had de zuster haar broeder in het achterhuis geherbergd en van het noodige voorzien, gestadig op een geschikt oogenblik lettende, waarin zij den vader deelgenoot van Huibert's brief zou kunnen maken.

‘t Was na den middag.

Ploegers had 'en bietje riest met 'en stukske kalfsvleis gegêten. 't Had goed gesmoakt; 'en bietje gesloopen had ie toen, en nou, wakker geworden, zei ie, dat ie dorst had en wel 'en kummeke thee wou. De theepot stond bij 't vuur op de ploat, en of Hanneke met opzet 'en mooi pronkkummeke van de broodkast nam, ien stee van 'en wit dat er ien stond - 'k weet niet, moar zooveul is

[p. 19]

zeker, ze nam 'et, schonk 'et vol, dee d'r 'en kluutje ien, toen wat melk, en brocht 'et oan voader. Kracht om het aan te vatten, had Ploegers niet, maar zie, terwijl hij den blik op het kommetje wierp dat Hanneke hem aan de lippen wilde brengen, trok hij het hoofd terug, bleef er op staren, en zei met een zwakke en bewogen stem: ‘Lêf gelukkig!’

‘Leef gelukkig!’ die woorden had Ploegers op het kommetje gelezen, het kommetje dat zijn Peter hem eenige jaren geleden van de kermis had meegebracht.

‘Lêf gelukkig!’ herhaalde hij langzaam, en trilde wonderlijk met het hoofd, en verborg zijn aangezicht in het kussen.

Het kommetje, waarvan de aanblik den vader zoozeer had getroffen, werd door Hanneke op de tafel gezet, en terwijl het meisje zich daarna op den stoel voor de bedstee plaatste, nam zij vader's machteloze hand in de hare, en sprak zacht en gevoelig:

‘Voader, da's nog 'en köpje van Peter.’

‘Lêf gelukkig!’ klonk het weder uit Ploegers' mond: ‘Lêf gelukkig! 'En wuns! en 't lêven verbrêken!’

‘t Was toch zoo'n goeje jong, voader. Hie had oe zoo lief; hie meinde 't zoo best; alleen was ie driftig.’

‘Driftig! sprêk doar niet van, da's 't bloed - moar geen zonde’

‘t Leidt tot de zonde, voader; en hij die oe 't kummeke gaf, het 'et geteund, moar kwient ook van hartzeer.’

‘Lêf gelukkig!’ murmelde de vader weder en voegde er langzaam bij: ‘God het mien bezocht ien de kienders die 'k liefhad en ien't bloed dat te straf geet.’

Aan eigen rechtvaardiging dacht Hanneke niet. In de overtuiging niets kwaads tegen den dierbare te hebben bedreven, was zij er slechts op uit om vader's liefde voor Peter te winnen; en met een stem

zoo lieflijk als roerend, sprak zij van vroegere dagen toen Peter zijn goeden aard zoo dikwijls getoond had.

God zij dank! Ploegers hoorde haar spreken, en zelfs geen plooi van wrevel was er op zijn gelaat te bespeuren.

Hanneke ging verder, en herinnerde den vader op verstandige wijze aan den ongelukkigen nieuwjaarsdag, waaruit zooveel jammer geboren werd. Zij sprak van de mogelijkheid dat valsche oorblazingen Peter hadden zwartgemaakt, totdat zij ten laatste - inwendig juichende om de kalme stemming waarin haar vader bleef - den brief te voorschijn haalde en dien duidelijk en langzaam voorlas.

Wanneer de weinige trekken voldoende waren waarmede wij vroeger het karakter van Ploegers poogden te schetsen, dan beseft men dat de inhoud van Huibert's brief den lijder ontzettend moest treffen.

Een onrecht hèm aangedaan, had immer zijn bloed aan 't koken gebracht, en hoe vaak hij ook den strijd tegen dien hartstocht had

[p. 20]

aangevangen, meestal was hij zijn slachtoffer geworden, zooals wij zagen met de opvattingen tegen zijn kinderen, tot zijn eigen verderf. Ploegers wist het maar al te wel, dat de toorn bij miskennen ook hèm in vroegere jaren niet zelden tot daden had gevoerd, die hij in bedaarde oogenblikken als grove zonden aan God had beleden; en nu, nú besepte hij volkomen, hoe het vergriep van zijn zoon, bij de grievendste miskennen, een zonde was waarvoor de Hemelsche Vader hèm - ondanks zich zelven - bewaard had.

Nog had Hanneke den brief niet geheel ten einde gelezen, toen zij reeds bespeurde hoe een zenuwachtig trillen den zwakke had aangegrepen. Was zij wellicht te ver gegaan? Had zij den kranke moeten sparen? - Doch neen, Peter moest vader's liefde herwinnen en vergiffenis bekomen, waarna zij ook voor zich zelve zou kunnen spreken, om zich te rechtvaardigen van de blaam die er op haar moest geworpen zijn.

'A'j is wiest voader, hoe de erme jong wee ien't gemoed het,' sprak ze fluisterend: 'Och! ie hebt gezien hoe 't vuule leugens gewêst zin die 'em tot vergriep brochten. Zeg.... beste voader, zeg.... as ie.... is hier was, en oe um vergêving smekte, zeg, dan zou'j 'em toch niet langer verschoppen? Zou'j dan niet zeggen, krek as de voader van den verloren zeun: hie was verloren en is weer gevonden?'

't Heufd van voader schudde nog wel, moar hie zee toch: 'Peter! Peter!' En Hanneke liep op de têtjen noar de deur, en smuuspelde: 'Peter.' En toen - toen kwam 'r een de keukenkamer binnen die al lang achter de deur had gestoan, en, hand ien hand met zien zuster op de bedstee toetrad.

Peter bleef zonder sprêken veur de bedstee stoan. Ploegers, met de oog' noar 't binnenst gekeerd, bleef ook stil, en Hanneke - die vochtig ien de oog' wier - trok heur erme bruur oan 't pand van zien woames asof ze zeggen wou: Sprêk dan Peter, 't is nou de tied.

't Was tied, hoog tied! Moar Peter, die wel honderdmoal van te veuren gedocht had: dit za'k zeggen en zoo za'k sprêken, sprak nog geen woord; 't was hum asof er 'en brok ien de kêt zat.... Wat zag zien goeje voader d'r iesig vervallen uut!

En Hanneke trok alweer, en fluusterde: 'Toe dan, hie 's nou zoo kalm.' Moar, Hanneke wist niet, dat, toen zij um Peter te roepen van 't bed was gegoan, 'en ander man met moagere vingers - die al lang ien huus had geloerd - d'r op was gestapt en voader zoo stil miek.

En Peter vermande zich; en as ie zich neerboog tot voader, dan fluusterde ie 'en poar woorden die Hanneke niet verstoan kos, moar, ze zag wel dat er ien voader's hand nog 'en kleine trilling kwiem, ien de hand die anders zoo slap was.

[p. 21]

'Vat 'em zien hand ook,' fluusterde Hanneke. En Peter greep de dorre vingers van voader met de hand - dezelfde hand waarmee hie hum snood, moar ien drift, had getroffen.

'Voader, voader, vergêf mien.....? Voader, ik heb zoo bitter misdoan!' klonk 't droevig en oakelik stark.

Maar... of de vader den handdruk gevoeld, en of hij de woorden van den berouwhebbenden Peter

verstaan had, zijn kinderen vernamen het niet. Roerloos bleef Arie Ploegers liggen; geen woord kwam er meer over zijne lippen; in een vernieuwden en heimelijken aanval van den bekenden vijand werd de zwakke vermeesterd.

Azien en woater helpen niemeer as 't lief ien de kneukels van de dood leit. Dokters, aldat ze 't heufd nog voller as d'r boekenkast hebben, ze kieken op d'r neus as 't spulleke uut is, en de woorden: 't Is afgelooopen,' kniepen ze de kêl uut, asof ze gestrôpt zin.

't Is afgelooopen!' die woorden vernamen Peter en Hanneke nog geen half uur later uit den mond van den geneesheer, en zij staarden somber vóor zich.

'Houdt je maar kalm!' klonk het ten afscheid uit denzelfden mond; maar, toen de deur achter den goedigen raadgever was dichtgevallen, toen weenden ze luide, Peter en Hanneke: ze hadden geen vader meer op aarde; ze hadden den dierbare zien kwijnen, en vernietigen door een duiveltje in 't bloed, dat, aangehitst door een gevaarlijker duiveltje, een duiveltje dat lacht en jubelt bij 't verstoren van huiselijk geluk, oudervreugde of huwelijksheil, zich een troon vest op de puinhoopen van liefde en eendracht, en, evenals 't kriekende kriekske, overal kriekt, maar slecht zich laat vangen, en - altijd weer voort is. O! hoeveel zou Peter voor slechts één handdruk, hoeveel zou Hanneke voor één vriendelijk en verklarend woord van vader gegeven hebben! Vader was gestorven, en Peter wist niet of zijn heengaan in vrede geweest was. Vader was dood, en Hanneke zuchtte: 'Ha'k moar eerder gesproken. Wie weet wât ie docht!' En ze treurden de weezen, maar vonden troost in het denkbeeld: God weet alles, Hij kent den schuldige zoowel als den reine; den eerste schenkt Hij vergiffenis bij waarachtig berouw, de laatste deelt in Zijn liefde wat ook de laster moge blazen.

't Is kermis in 't dorp. Aan den voet van den dijk staan, evenals bezijden den kerkweg, de koekkramen en tafeltjes die een bonte rij vormen met haar zusters van Neurenberger inhoud, benevens de hakblokken die zich nauw aan den onveranderlijken mallemolen sluiten, waarin de jongens op ongeblinddoekte paarden rijden die nooit dol worden, en de meisjes in baksleden glijden zonder dat 'r sneeuw is.

't Is kermis in 't dorp. Wie zou het wraken dat ook de arme daglooner evenals de rijkere landbouwer zich één dag in het jaar

[p. 22]

aan betamelijk genieten overgeeft? Welk verstandig mensch zal het wee over den daglooner uitspreken, die met moeder de vrouw en al de springers, groot en klein, naar de kermis trekt, en het met zorg gespaarde kermisgeld verdeelt, om: veur moeder zes stoale vurken ien't huushouen; veur Ka 'en pêpermuntdeuske; veur Albert 'en piepekop; veur Geurtje 'en spiegeltje; veur Gijske 'en kniepmes; veur Jenneke 'en stooterspupke, en ten slotte 'en tienstuivers-koek veur allegoar te koopen? Wie zal het hem euvel duiden dat hij vijf centen uutleit um de kleintjes ien de meulen te zetten, en 'en kleinigheid nog, um te zien of Albert zoo handig ien't koekhakken is as hij 't was in zijn tied? Wie zal het ach! en wee! over de kermis uitspreken, de kermis op 't land, wanneer ze in reinheid des harten gevierd wordt? Laat ze zelfs binnengaan in de herberg: twaalf lampen aan den zolder - ongekende verlichting! 'en vedel en klarinet - keurige harmonie! 'en glêske bier voor den geringe, 'en fles wien voor den rijke; 'en 'oavandeu', 'en 'sjassedewied', - wat zou het schaden? Neen, we gingen niet te ver met ook de herberg binnen te treden; een hopsasa in eer en deugd is geen zonde, al zijn er ijveraars, die - bij volgeladen tafels en onversneden wijnen, in 't vette der aarde - den mindere zoo gaarne elk levensgenot ontzeggen. Neen, we gingen niet te ver; maar helaas! daarbinnen die herberg blijft het maar zelden zooals wij het zagen. Daar sluipen wezentjes met bokspootjes binnen die prikken met hun hoortjes en kwispelen met hun staartjes, en, om die van verre te houden, daaromvloeit ons de zucht van de lippen: mocht de onzikelijke philanthropie zich ook met onze dorpskermissen bezig houden; mocht ze het goede ervan bewaren of wijzigen, maar het kwade en zondige zoeken te voorkomen door gepast door degelijk vermaak, en de kermis alzo in een recht nuttig en vroolijk volksfeest herscheppen!

't Is kermis in 't dorp. De pas gerezen September-zon trekt langzaam den nevel op die de velden bedekt. De luifels der kramen zijn nog gesloten, en de groote honden die het kermisvolk dienen,

loopen snuffelend rond en houden den pastoriehaan met zijn dames op een eerbiedigen afstand, die anders gewoon zijn een morgenwandeling tot voor de herberg te maken, waar de afval der voerbakken niet zelden een hartigen pik achterlaat.

Op het oogenblik dat de doodgraver - 't is zeven uren - het klokketouw trekt, en der gemeente verkondigt dat vriend Hein zich aan geen kermessen stoort, komt door de achter- of schuurdeur der herberg een jonkman naar buiten die schichtig in 't rond ziet en de pet diep in de oogen drukt.

't Is Miechel; giesteroavond het ie karmis gehouen, went 'en karmis verzet de zinnen. Mie was ook ien de vreugd; ze had er veul bêter as anders uitgezien. Ze had hum verlokt tot 'en 'schotse-

[p. 23]

drie', en willen traktieren ook; moar, dat had ie niet gewild, en hij had getraktierd op krek wat ze lustte - geen bier, geen wien - rood met sukker! En ze was al knapper geworden! Wat had ze de slag um 't hart te verlochten. Miechel had nog ens, en nòg ens gedanst, en nòg ens gepruufd; ook annies. Verdrêjd, hie was zoo tierelierig en zoo lochtig geworden as ie in geen tiedlang gewêst was. En Mie was bij 'ein gebleven, en ze hadden is gekuierd buuten.... en ze woaren weer noar binne gegoan.... en Miechel had toen noast Mie ien 'en schip gezeuten woarmee ze lavierde; en 't was schiemerig geworden.... zoo roar.... zoo benauwderig, en toen.... toen most ie ien sloap zin gevallen.... ien de schuur van de harbarg, woar ie ien't heuj was wakker geworden.

De doodgraver ging al voort met het metaal in den toren te doen brommen.

Lienks op 't karkhof had ie giesteroavond 'en graf motte groaven, ien stee van te kunne dansen.

Albeneur! bêter verdienen as verteren. Krek op de moat van 't meziek dat gunds uut de harbarg had geklonken, had ie spoaje kunnen; 't was nooit zoo oarig gegoan, en de kuul was zoo goed as veur den beste.

Miechel liep nog zoo'n bietje drêjerig den diek op. Dat klokkegesjenk vervêlde hum gluijend, heel andere meziek as van giesteroavond. Veuruut! Moeder zou niet weten woar ie gezeuten had...

MIE!..... veuruut!

Met de oogen naar den grond liep Miechel voort; en - was het beeld van de lange Mie hem onwillekeurig met een spottenden lach voor den geest getreden, een schok voer hem door de leden, toen hij, een tred vóor zich vernemende, opzag, en haar ontwaarde met wie hij had kermis gehouden.

'Hoe is 't, hei'j de sloap al wakker?' riep de lange deerne den jongen reeds van verre toe, en nadertredende, vatte ze hem bij den arm, en fluusterde wat, en smuuspelde wat, en Miechel zei niks, went, hie was nog zoo soezig.

'Kom loop is mee,' zei Mie na eenig zwijgen: 'Zie, doar kommen ze van 't Lêge Veerhuus. Zie, Joapik de veldwachter geet veurop, de meister achter hum oan. Kom, bij 't hek van 't karkhof ku'j alles goed zien.'

Ondanks zich zelven keerde Miechel aan den arm van Mie op zijn weg terug; terug, voorbij de kramen die de luifels nog neer hadden: terug, voorbij de herberg waar hij vernacht had; en, bij het hek van 't kerkhof gekomen, drong Mie hem tegen den hekpost aan, bleef aan zijn zij, en fluusterde, terwijl ze wonderlijk lachte:

'Dat had den Ploegers ook niet gedocht, dat zien eigen kienders hum den dood zouen doen.'

[p. 24]

'Hê?' zei Miechel, die 't niet best verstaan had.

'Dat de erme man deur de slechtheid van zien kienders nou ien de kiest leit,' fluusterde de deerne weder: 'Ha'k geen recht Miechel, toen 'k zei - um van den jong niet te sprêken - dat die Hanneke 'en peuzelje was?'

Miechel kreeg 'en oakelig gevuul, moar kon niks antwoorden. - Hanneke! Had ie niet eiges de waarheid geheurd; had ie niet eiges d'onderveinding gekregen dat ze de kat ien't duustere kneep, en dat z'ien 'en mooi bekske 'en tong had die nog valser as vals was?

Nog altijd dreunt het klokgelui. Zie, langzaam nadert de trein. Joapik de veldwachter doet bij de intrede van het lindenlaantje dat op het kerkhof uitloopt, de jongens uiteengaan, de jongens die met

dezelfde pret 'en kerl met 'en oap, of 'en urgel met drêjende pupkes, as 'en begroafenis zien. Meester, met den zwarten mantel om, en den langer slier aan zijn hoed, ziet deftig in 't rond; juist achter hem aan, rijdt de boerenwagen waarop de zesplank staat waarvan de meeste menschen zoo'n afkeer hebben, maar, zooals er toch voor het grootste deel der stervelingen zeker een zal getimmerd worden. Zie, vóór op den wagen zit de voerman, en achterop, bezijden het hoofdeinde der kist, zitten twee vrouwen in zwarte kappen gedoken; een harer houdt een witten zakdoek voor de oogen gedrukt. Achter den wagen volgt een twintigtal mannen; den eerste ter rechterzijde zijn de oogleden gezwollen, en terwijl hij den blik strak op het wentelende wagenrad houdt gevestigd, verneemt zijn nevenman niet zelden een pijnlijken zucht.

De wagen is het hek genaderd; de trein staat stil; een kleine ladder wordt tegen het voertuig geplaatst; de vrouwen staan op, en klimmen af. Eenigen der mannen, die achteraan liepen, slaan de handen aan 't werk en brengen de kist van den wagen naar de lijkbaar die aan de binnenzijde van 't hek gereed staat. Weer gaat de veldwachter met den meester vooruit; twaalf dragers torschen den zielloozen broeder met zijn laatste woning; de vrouwen volgen, de overige mannen volgen haar. Aan den grafkuil genaderd wordt het zwarte kleed van de kist genomen; de dragers plaatsen de kist op de houten die over den kuil zijn gelegd; de houten worden weggetrokken; met touwen viert men het lijkomhulsel zachtens naar beneden;... daar ploffen aardkluiten, dof en somber, daar zegt de meester ten laatste: dat familie en vrienden voor de laatste eer aan den overledene bewezen worden bedankt; daar worden de hoeden die straks werden afgenomen weer opgezet; men trekt terug, en.... terwijl de jongste der vrouwen den wagen weer zal beklimmen, treedt een lange en plompe deerne die een jonkman in den arm hangt, zóo ter zijde, dat de bedroefde het paar moet bemerken.

[p. 25]

Door het tranenfloers heen ziet Hanneke Ploegers den jongen, dien men haar vader eertijds moest hebben verdacht gemaakt; ze ziet Miechel dien ze liefhad daar staan, met een onverschillig gelaat en met doffen blik; ze ziet een andere naast hem.... een andere! En ze neemt weer plaats op den wagen, en - had ze in 't heenrijden geweend, ze schreide nog meer op den droeven terugtocht: haar vader had ze verloren, verloren zonder van zijn achting verzekerd te zijn; en ze had ook den jongen verloren, aan wiens trouw en reinheid ze nooit had getwijfeld.

Aan den avond van den dag, die met het gebrom der doodsklok was begroet, krasten de kermisvedels voor de laatste maal. De kermisduiveltjes, die met de onschuldige kermisvreugd waren meegekomen, ze traden op dezen tweeden avond nog moediger te voorschijn. Ze grinnikten en goechelden en gilden luide; ze verscholen zich in de dranken, kropen tusschen de balancé's, en namen plaats, zonder schroom, op de lippen der kermisgasten.

Ze hadden schik de dorpelingen; sommigen, ja, in den eenvoud des harten, met klaren blik; maar het meerendeel, helaas! turend door een nevel die al zwaarder en zwaarder werd en alle licht met zijn sluier omhulde.

Ze hadden schik de dorpelingen; daaronder velen wien in den vroegen morgen, voor de laatste eer aan den overledene bewezen, was dank gezegd. Ze hadden schik. - Doch, Peter en Hanneke, zij juichten niet bij 't maatgeklank dat in den stillen avond over de weiden klonk.

Ze hadden 't ien huus te benauwd gehad. Ze woaren noar buuten gegoan, en hadden geschreid, bitter en veul, en woare goan zitten ien't kuule gres oan den Rien-kant, dicht bij de plek woar Miechel nog kort gelêjen oan Hanneke gevraagd had: of zij hum mocht liejen zooas hie vanhoar hiew.

Kuuler was 't geworden, en Peter had 't goed gedocht um noar huus te goan. Met de hand onder 't heufd was Peter ten leste ien sloap gevallen. Hanneke had 'et gezien, en stillekes, doodstillekes had z'en doek um 't heufd gesloagen, en was ze nog ens de deur uitgelopen.

Woar most ze noar toe...? Och! ze wiest 'et niet. Miechel was 't die heur veur den geist sting. Ze had gemeind dat de tied alles met hum ien't geliek zou brengen; moar, voader was dood, en zoomin veur zich eiges as veur Miechel had ze sprêke kunnen. Miechel! - ze had hum 's-mergens ien 'en zwonk zoo roar en met 'en andere dern gezien; ze most, ze zou hum sprêken; ze most, ze zou hum de

toedracht vertellen; ze zou....

Maar, nu ze wilde en zou, nu had ze den moed niet om zich

[p. 26]

naar zijn woning te spoeden. De weerden liep ze rond, nu aan den Rijnkant, dan weder naar den dijk. Eindelijk, zie, daar treedt ze de wilgen langs, de dijkglooïing op, en daalt aan de andere zijde. Licht schemert er in de woning waar Miech met zijn moeder woont. Ze nadert het huis; de luiken zijn maar ten halve gesloten; langzaam treedt ze toe. Met de hand boven haar oogen blikte ze naar binnen. Knikkebollend zit een bejaarde vrouw naast haar rustend spinnewiel, nog houdt ze 't vlas in haar hand, maar de draad is gebroken.... - Miech is er niet.

Zal Hanneke die oude wekken? zal ze haar vragen? zal ze haar zeggen...? Neen, ze treedt terug en hoort de vedeltonen sterker die op den adem van een opstekend koeltje haar worden overgebracht. Daarheen, dáarheen wordt ze getrokken met onwederstaanbare kracht. Kermisvreugde, - hoe stuit ze haar tegen de borst; en toch, toch wendt ze haar schreden naar de plaats der blijdschap. Ze wil zien, of hij... of Miechel... er is; en - nog meer verbergt zij haar gelaat in den doek, dien ze zich om het hoofd sloeg.

Nader en nader klinken de muziektonen. Hanneke is de herberg genaderd. Een benauwde lucht dringt uit de opgeschoven ramen haar tegen. In de meening dat niemand haar ziet, slaat ze den blik naar binnen. Langs de hoofden van een boerenknaap en zijn kermisgezellin - die, met den rug naar het raam en tegen elkander geleund, ervóór zijn gezeten - dwalen de oogen van 't meisje de danszaal in 't ronde. Hier... daar...? neen, Miechel ziet zij er niet.

Een flauwe hoop flikkert op in haar harte, en sterker buigt ze het hoofd naar voren om zich geheel te overtuigen. Doch ook terzelfdertijd klinkt een plompe stem haar van terzij in de ooren, een stem die grinnekend vraagt: of ze de rouwtied al uut het?

't Was de zoon van den boer die 's-morgens zijn wagen voor de begrafenis had afgestaan. Terwijl Hanneke, hevig ontsteld, den arm van den vrager die haar slanke leest wilde omvatten, zocht af te keeren, wendden de hoofden voor het venster, binnen de kroeg - door het gepraat opmerkzaam geworden - zich om, en, blikte Miechel in de oogen der reinheid, door een floers van bedwelming en laster heen, en zag Hanneke het verhitte gelaat van hem dien ze zocht, maar die - helaas! zij kreeg nu de volkomen zekerheid - voor haar verloren, geheel verloren was.

Dat oogenblik der herkenning 't was een zien, gevoelen, losrukken en voortijlen van Hanneke, in 'tzelfde tijdstip. Ze snelde voort, de reine en schoone, en temidden van de dartele tonen die haar uit de herberg als najoegen, hoorde zij weder 't gebrom der doodsklok als in den morgen; en zag zij haar stervenden vader; en zag zij den beminde zooals hij voorheen, doch ook zooals hij haar straks in de oogen had gezien. Zij snelde voort; en in de weerden hoorde zij 't kriekske krieken, rechts en links; maar gelukkig! zij zag de

[p. 27]

giftige tong der lange deerne het venijn niet in de ooren van Miechel spuwen; gelukkig! zij hoorde die woorden niet: 's-Mergens bij de kiest van 'en voader, 's-oavends op de loer veur 'en harbarg - zeg, zou 'r grooter schandoal ien't derp wel wêzen!?'

Acht jaren zijn voorbijgegaan.

't Is een donkere winteravond. De scherpe Noordoostenwind blaast ijskoud over de weiden en tegen de ruiten van 't Lêge Veerhuus. De deur der woning wordt vanbinnen geopend, en een zwarte gedaante met een lantaarn in de hand, treedt naar buiten. Haastig slaat zij den berijpten weg in die langs greppels en onttakte knotwilgen naar den dijk voort. De dijkhelling is glad; ternauwernood gelukt het haar den top te bereiken. Even blijft zij staan en hijgt naar den adem. Straks vervolgt ze haar pad dat slechts flauw door het lantaarnschijnsel verlicht wordt. Bij den grooten lindeboom daalt ze behoedzaam en niet zonder gevaar den steilen dijk weder af; zij komt beneden. Ginds moet ze wezen, ginds, waar ze de oude niet meer slapende bij haar spinnewiel met den gebroken draad in hare handen zal ontdekken; ginds moet ze zijn in de woning waaruit die oude vrouw al spoedig naar den Gods-akker werd gedragen, dewijl de draad der liefde in hare woning, door twist en bitter

hartzeer, mede op 't wreedst verbroken werd. Ze wil Miechel bezoeken, Miechel die wel genoodzaakt is geweest een vrouw tot de zijne te nemen, een vrouw die hem instee van gelukkig, rampzalig zou maken. In de woning wil ze zijn waar een slordige huisvrouw den man tot een dronkaard gemaakt, de welvaart verjaagd en den honger naar binnen heeft gelokt; waar een ziekbed der armoede in een doodsbed staat herschapeu te worden; waar zes hulpelooze wichten, onbewust van hun ellende, zich in onreinheid wentelen; waarbinnen een verslachte hand zich in de nabijheid der stervenssponde opheft om den armen tweejarigen knaap te slaan, het kind dat niet kon inslapen omdat hij zoo koud was en honger had. Ginds wil ze wezen, waar nog bij 't binnensluipen des doods, een laatste smet wordt geworpen op haar die weldoende nadertreedt; waar doodsbleeke lippen nog stamelen: 'Da'j altied.... van 't peuzelje.... reutelt.... dat kniept mien de kop in. - Woar kumt ze um hier.... as um ou nog te lokken!'

En dáar moest Hanneke wezen, en dáar wou ze binnengaan? Medelijden, innig medelijden met een verdoolde dien ze eenmaal zoo liefhad; deernis met het kroost eener stervende moeder die zij niet haatte, ofschoon ze haar 't geluk van haar leven had ontroofd; deernis met de vrouw die haar nog kort geleden op den beschonken staat van den man had geweest, als de oorzaak van al den jammer. Deernis, het innigste medelijden joeg haar voort; en ze kwam, en

[p. 28]

ze huiverde op den drempel; maar toch - ze trad binnen, en plaatste den welgevulden zak dien ze medebracht op tafel.

Wat was Hanneke Ploegers oud en bleek geworden in acht jaren tijds!

Ze vroeg naar de kranke. Miechel antwoordde niet.

Ze veegde een traan weg. Miechel zag het niet. Neen, den traan zag hij niet, maar nam, met een spotlach, een dronk uit zijn giftkelk.

'Miechel, stoa op, denk oan God! denk oan oe vrouw en oe kienders!' sprak Hanneke zacht. Doch - een vloek was haar loon, en de grijns klonk haar tegen:

'Kom, schêr oe vort, schêr oe vort noar de prêkstoel!'

Terug ging Hanneke; doch eerst nog wierp ze haar mantel over de slapende kleinen die ze paars zag van koude. Terug ging Hanneke, maar in haar droeve stemming vergat ze het licht dat in 't grimmige duister haar weg moest bestralen. Voort liep ze; teruggaan om de lantaarn te halen wilde ze niet. Vreeselijk klopte haar hart. IJskoude woei haar om de leden. Tastend zocht ze haar pad. Op handen en voeten beklom zij de gladde dijkelling; weer kwam zij behouden in de weide terug. Vinniger werd de koude; rillend en klappertandend schreed ze met ongewissen tred als op een ijsbane voort; maar toch, ze struikelde niet, en naderde scharrelend de plaats harer woning. Als met den dood op de lippen zag Peter zijn zuster. - Hij wist niet waar ze getoefd had of waarheen zij geweest was.... Hij vroeg het haar, doch, spreken dat kon ze niet, en - 't werd nacht.

Een akelig spooksel rijst er voor onze verbeelding. Een spooksel! Doch zie, wij rukken hem het masker af, en staren den Laster in zijn grauwe en gluipsche en vreesachtige oogen.

Zie, daar staat hij in zijn volle ellendige naaktheid, zoo machtig met zijn masker, zoo nietig en klein en onmachtig in zijn ware gedaante.

Macht der helle! hij fluistert en grijnst, en rukt kinderen van ouders. Hij fluistert en grijnst, en blaast liefde tot haat. Hij fluistert en grijnst, ja, ten dood en verderve!

Laster! indien er een dolk scherp genoeg kon gewet worden, wat zouden wij hem u gaarne door het hart stooten, ellendige! indien gij een hart kondt bezitten.

Maar zie ook - ze ligt daar de reine, die geen schepsel leed heeft berokkend; die liefde wou en vrede en eendracht; die zich zelve vergat om een vader met zijn zoon te verzoenen, die den ontrouwen minnaar in 't lijden wou helpen en troosten; ze ligt daar zoo koud als het ijs dat de ruitjes bebloemt; die laatste gang heeft

[p. 29]

haar op het ziekbed geworpen, en 't bidden van Peter heeft den dood niet verwonnen. Zie, ze ligt daar. - Heeft haar de laster vermoord?

‘Wel neen!’ grijnst de lafaard.

Zwijg!! en ga! want uw aanblik in 't bijzijn dier slapende onschuld, hij pijnt en hij kwelt ons. Ga! - ga verre!

En wij, we treden nog eens nader; en, als we dan staren op het lieve maar koude gelaat van dat arme en schuldellooze kind, dan is het als fluistert de mond nog de bede: ‘O, hoort ge een kriekske dat kriekt in uw woning, dat kriekt op de heide, of kriekt in de weide, denkt dan aan mij, aan mijn leven en lijden, en - dek er uw hart met het borstschild der liefde!’